Ympäristöministeriö
Luontoympäristöosasto
Ympäristöneuvos,
Päivi Gummerus-Rautiainen

Eduskunnan asunto- ja ympäristöjaosto
25.10.2019

Luonnonsuojelun rahoitus

Luonnonsuojelun rahoitus kasvaa vuoden 2020 talousarvioesityksen mukaan yhteensä 88,8 miljoonaa euroa aiempaan kehystasoon verrattuna. Lisämäärärahoilla muun muassa käynnistetään Helmi-elinympäristöohjelma, toteutetaan METSO-ohjelmaa, vähennetään Metsähallituksen luontokohteiden korjausvelkaa, kehitetään luonnonsuojelun tietojärjestelmiä, parannetaan luontotiedon tasoa inventoinneilla sekä lisätään luonnonsuojelun tutkimusta.

METSO-ohjelma

Maanomistajien vapaaehtoisiin suojelutarjouksiin perustuva METSO-ohjelma on edennyt ympäristöministeriön osalta aikataulussaan. Valtioneuvoston vuonna 2014 hyväksymän periaatepäätöksen mukaan suojelun tavoitteena on ympäristöministeriön osalta 96 000 hehtaaria arvokkaita metsäalueita vuoteen 2025 mennessä. Syyskuussa 2019 tästä tavoitteesta on toteutettu noin 75 % eli noin 72 000 hehtaaria.

Vuodelle 2020 kasvaneet luonnonsuojelun lisämäärärahat mahdollistavat METSOn tavoitteeksi noin 4 500 hehtaaria vuodessa. Määrärahaa momentilta 35.10.63 on tarkoitukseen varattu vuonna 2020 noin 25 miljoonaa euroa. Jotta käytettävissä oleva määräraha saadaan hyödynnettyä täysimääräisesti ja käytettyä mahdollisimman laadukkaisiin kohteisiin tarkoituksenmukaisella sijainnilla tulee kohdennettua markkinointia jatkaa. Koska ELY-keskuksilla ei ole tähän käytettävissä juurikaan omaa työvoimaa on ympäristöministeriö rahoittanut viestintähankkeita, joissa markkinointipalveluita on ostettu Suomen metsäkeskukselta ja metsänhoitoyhdistyksiltä. Kuluvana vuonna on käynnissä kaksi isompaa hanketta, joista toinen on Uudellamaalla ja toinen Kaakkois-Suomessa.

Korotetun kehystason myötä METSO-ohjelman voidaan arvioida määrärahojen puolesta saavuttavan kokonaistavoitteensä ohjelman loppuun mennessä.

Helmi-elinympäristöohjelma

Helmi-ohjelmassa kunnostetaan, hoidetaan ja suojellaan luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaita elinympäristöjä. Nämä ovat keskeisiä tehostamista vaativia keinoja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi sekä uhanalaisten lajien ja luontotyyppien tilan parantamiseksi. Toiminnan volyymiä on moninkertaistettava nykyisestä suojelualueilla ja etenkin niiden ulkopuolella vaikuttavuuden parantamiseksi. Vuonna 2020 keskitytään soiden suojeluun ja ennallistamiseen, lintuvesien ja kosteikkojen kunnostamiseen, sekä perinneympäristöjen ja metsäisten elinympäristöjen hoitoon. Hyvin kohdennetuilla toimilla edistetään samalla myös ilmastonmuutoksen hillintää ja vesiensuojelua.

Hallitusohjelmakirjaus ”Toteutetaan heikentyneiden elinympäristöjen tilan parantamisen toimintaohjelma” sekä luonnonsuojeluun osoitettu 100 miljoonan euron lisämääräraha mahdollistavat tarvittavien toimien laaja-alaisen käynnistämisen tällä hallituskaudella samalla kun pidempiaikaisempaa

toimintaohjelmaa valmistellaan. Lisämäärärahasta kohdentuu Helmi-ohjelman toteutukseen vuoden 2020 talousarvioesityksessä noin 42 miljoonaa euroa. Tästä noin 12 miljoonaa euroa ohjautuu soiden vapaaehtoiseen suojeluun momentilta 35.10.63, noin 10 miljoonaa euroa ohjautuu Metsähallituksen Luontopalveluille Helmi-ohjelman toimenpiteisiin momentilta 35.10.52 ja noin 20 miljoonaa euroa kohdentuu etenkin ELY-keskusten kautta muun muassa ostopalveluina ohjelman toimenpiteisiin momentilta 35.10.21.

Helmi-ohjelmasta valmistellaan valtioneuvoston periaatepäätöstä vuoden 2020 aikana, jossa on tarkoitus asettaa ohjelman tavoitteet vuoteen 2030 saakka. Ohjelma on samalla keskeinen osa vuoden 2020 jälkeen uudistettavaa, YK:n biodiversiteettisopimuksen mukaista kansallista luonnon monimuotoisuuden suojelun strategiaa ja toimintaohjelmaa. Ympäristöministeriö vastuuministeriönä on aloittanut ohjelman käynnistämisen ja toimenpiteiden suunnittelun. Loppuvuoden 2019 aikana kootaan ministeriöistä ja keskeisistä sidosryhmistä työryhmä valmistelemaan toimintaohjelmaa. Keskeiset kumppanit toimintaohjelman alkuvaiheen suunnittelussa ja toimeenpanossa ovat muiden ministeriöiden lisäksi ELY-keskukset Metsähallituksen Luontopalvelut, tutkimuslaitokset, riistahallinto sekä metsä- ja maatalouden organisaatiot.

Metsähallituksen luonnonsuojelutehtävät

Metsähallituksen Luontopalvelujen osalta talousarvioesitys vuodelle 2020 on myönteinen, sillä määräraha ympäristöministeriön pääluokassa (35.10.52) nousee aiemmasta noin 30 miljoonan euron kehystasosta 57,844 miljoonaan euroon. Kehyskaudella pysyvä määrärahan lisäys on 9,5 miljoonaa euroa vuosittain. Vuosina 2020 ja 2021 määrärahasta 19,2 miljoonaa euroa on kertaluonteista investointimäärärahaa. Määrärahan lisäys vahvistaa huomattavasti Luontopalvelujen toimintaedellytyksiä. Se lisää myös valmiuksia hakea hankerahoitusta muun muassa EU:n LIFE-rahastosta, jonka rahoitus tulevalla EU:n rahoituskaudella tulee kasvamaan.

Määrärahan käytössä painottuu elinympäristöjen tilan parantamiseen tähtäävän Helmi-ohjelman käynnistäminen. Käytännössä se merkitsee, että Luontopalvelut panostaa huomattavasti aiempaa enemmän valtion hallinnassa olevien luonnonsuojelualueiden hoitoon, luonnontilan ennallistamiseen sekä lajien ja luontotyyppien inventointiin ja seurantaan ja on siten keskeisesti tukemassa uhanalaistumiskehityksen pysäyttämistä ja YK:n biodiversiteettisopimuksen tavoitteita. Ympäristöhallinnon yhteiskäytössä olevan luonnonsuojelun paikkatietojärjestelmän kokonaisuutta täydennetään mukaan luettuna uhanalaisten lajien tiedonhallinta. Tietojen laatua parannetaan ja edistetään keskeisten tietosisältöjen avaamista ulkopuoliseen käyttöön.

Luonnonsuojelualueiden kävijämäärät ovat kasvaneet viime vuosina nopeasti. Alueiden kestävyys ja luontoarvojen turvaaminen edellyttävät sitä, että kävijöiden ohjaaminen, reitit ja retkeilyä palvelevat rakenteet ovat kunnossa. Erityisesti investointimäärärahaa ohjataan vuonna 2020 luontokohteiden rakennetun omaisuuden korjausvelan suunnitelmalliseen purkamiseen priorisoiden kulutuskestävyyden kannalta herkkiä kohteita ja vilkkaassa käytössä olevia alueita. Samalla voidaan parantaa luontomatkailun ja luonnon virkistyskäytön edellytyksiä.